Xanım Teymurşah qızı BAXŞIYEVA
Qərbi Kaspi Universitetinin magistrantı
E-mail: khanimbakhshiyeva@gmail.com

BEYNƏLXALQ TURİZMDƏ MƏDƏNİ İRSİN QORUNMASININ BƏZİ ASPEKTLƏRİ

Xülasə

Aparılan araşdırma beynəlxalq və milli səviyyədə mədəni irsin turizm kontekstində qorunmasının vacibliyini təhlil edir. Beynəlxalq çərçivələr, xüsusilə UNESCO tərəfindən qəbul edilən konvensiyalar və ixtisaslaşmış qurumların tövsiyələri mədəni irsin həm qorunması, həm də məsuliyyətli turizm idarəçiliyi ilə əlaqələndirilməsinin zəruriliyini vurğulayır. Praktiki misal kimi Abu Simbel temples abidələrinin Asuan su anbarının tikintisi zamanı uğurlu şəkildə köçürülməsi göstərilir ki, bu da iqtisadi inkişafla mədəni mühafizənin ziddiyyət təşkil etmədiyini sübut edir. Avropada kütləvi turizmə qarşı tətbiq olunan məhdudiyyətlər (məs., Venice) irsin qorunmasında spesifik siyasətlərin vacibliyini nümayiş etdirir. Azərbaycan kontekstində isə həm maddi, həm də qeyri-maddi irsin (məs., Şəki, Hirkan meşələri və s.) qorunması üçün inteqrə edilmiş idarəetmə, icma iştirakçılığı və beynəlxalq əməkdaşlıq əsas tövsiyələr kimi müəyyən olunub. Nəticə etibarilə, davamlı turizm prinsiplərinə əsaslanan strategiyalar tətbiq edildikdə həm mədəni irsin, həm də regional iqtisadi inkişafın qorunması təmin oluna bilər.

Açar sözlər: mədəni irs, beynəlxalq turizm, mədəni turizm, irsin qorunması, qeyri-maddi irs.

UOT: 338.48:008:502.3
JEL: L83, Z11
DOI: https://doi.org/10.54414/YRUM7455

Giriş

Müasir dövrdə “mədəni turizm” anlayışı xüsusi turizm anlayışı olaraq fundamental turizm nəzəriyyələrinə əsaslanaraq izah edilir. BMT-nin Ümumdünya Turizm Təşkilatı “mədəni turizm” terminінə belə tərif verir: “Mədəni turizm insanların öz yaşadıqları ərazidən çıxıb digər şəhərlər, yaxud ölkələrin mədəni irs nümayiş obyektlərini görmək, yeni məlumat və təcrübə toplayaraq öz mədəni ehtiyaclarını təmin etmək, həmçinin insanların öz yaşadıqları yerdən başqa digər yerlərdəki abidələri, həmin ərazinin incəsənəti və mədəni özünüifadə formalarını (etnoqrafik elementlər və s.) görmək məqsədilə bir yerdən digər yerə hərəkət etmək fəaliyyətidir” [12].

1972-ci ildə qəbul olunmuş UNESCO-nun Ümumdünya Mədəni və Təbii İrsin Qorunması Konvensiyası irsin beynəlxalq səviyyədə qorunması üçün əsas çərçivəni müəyyən edir. UNECSO-nun nüfuzlu mühafizə layihələrindən biri Misirin qədim Abu Simbel məbədlərinin köçürülməsidir: Asuan su anbarının tikintisi zamanı risk altına düşən bu abidələr qlobal səylər nəticəsində qorunub saxlanması təmin olunmuşdur. Bu layihə göstərir ki, qədim irsin nümunələrini qorumaq iqtisadi tərəqqi ilə ziddiyyət təşkil etmir, əksinə hər iki sahənin vəhdətini təmin edir [11]. Belə nümunələr mədəni irsin canlı daşıyıcısı olduğunu və gələcək nəsillər üçün qorunmasının vacibliyini ön plana çıxarır.

Mədəni irs-xalqların tarix boyu yaratdığı maddi və qeyri-maddi dəyərlər toplusudur. Bunlara misal olaraq: sənət əsərləri, ənənələr, arxitektura abidələri, musiqi və s. Turizm isə fərdlərin istirahət, əyləncə və mədəni mübadilə məqsədilə səyahət etməsidir. Bu iki anlayışın kəsişməsi “mədəni turizm” terminini ortaya çıxarır. Mədəni turizm turistlərin hansısa ölkənin mədəni irsini, tarixini, folklorunu və sənətini öyrənmək üçün etdiyi səfərlərdir. Yerli tədqiqatlar göstərir ki, mədəni irsin turizm vasitəsilə təşviqi icma mədəniyyətinin qorunmasında mühüm rola malikdir. Belə ki, turistlər məhz unikal mədəni atributlara (tarixi abidələrə, etnik sənətkarlıq nümunələrinə və

adət ənənələrə) görə cəlb olunur; bu həm də əhalinin öz mirasına sahib çıxmaq motivasiyasını artırır. Bundan başqa, mədəni irsin müddətli qorunmasını təmin etmək üçün davamlı turizm strategiyaları, yerli icmaların turizm fəaliyyətinə cəlb olunması və həm turistlər, həm də yerli əhali üçün maarifləndirici proqramların hazırlanması tövsiyə olunur. Buna misal olaraq, mədəni irsin qorunması və turizm inkişafı üçün beynəlxalq tışkilatlarla sıx əməkdaşlıq da zəruridir.

Beynəlxalq səviyyədə fəaliyyət göstərən ixtisaslaşmış qurumlar mədəni turizmin idarə olunması üçün standartlar müəyyən edib. Məsələn, ICOMOS-un Mədəni Turizm üzrə Beynəlxalq Komitəsi UNESCO Ümumdünya İrs Konvensiyası çərçivəsində bir sıra tövsiyələr hazırlanıb. Onların 2021-ci ildə təqdim olunan “Mədəni İrs Turizmi üzrə Beynəlxalq Xartiya” layihəsində mənsuliyyətli və davamlı turizm idarəçiliyi vasitəsiylə mədəni irsin qorunması və icmaların dayanıqlığının gücləndirilməsi prinsipləri vurğulanır. Belə beynəlxalq xartiya və standartlar turizm layihələrinin planlaşdırılmasında yerli mədəniyyətə tarixə hörmət göstərilməsini, səyahətçilərin təcrübəsinə diqqət yetirilməsini tövsiyə edir. Digər tərəfdən, UNESCO dünya miqyasında mədəni irsin qorunmasında çağırışlara da diqqət çəkir. Məsələn, Venesiya kütləvi turizm və böyük kruiz gəmiləri tarixi abidələrə təhlükə yaradırdı [11]. UNESCO-nun dəstəyi və təzyiqi ilə 2021-ci ildə İtaliya Venesiyanın qədim şəhər mərkəzinə nəhəng gəmilərin girişini qadağan etdi. Mədəni irsin qorunması üçün belə tədbirlər spesifik hallərin mütləq olduğunu özündə ehtiva edir [11].

Əsas hissə

Azərbaycanın mədəni irsə zəngin coğrafiyasının olması beynəlxalq turizmin daim diqqət mərkəzində olmuşdur. Belə ki, UNESCO-nun məlumatına görə, ölkəmizdə beş Dünya İrs nümunəsi qeydə alınıb: İçərişəhər-Qız Qalası-Şirvanşahlar Sarayı kompleksi, Qobustan qayaüstü rəsm kompleksi, Xınalıq mədəni landşaftı və Köç yolu, Şəki Şəhərinin tarixi mərkəzi və Xan sarayı, habelə Hirkan meşələri [6]. Dövlət səviyyəsində abidələrin qorunması üçün xüsusi qurumlar yaradılıb və strateji planlar hazırlanır. Məsələn, İçərişəhər kompleksi bir müddət “təhlükə altındakı irs”siyahısında olsa da, tarixi-memarlıq qoruğu idarəsinin təsisi və elmi əsaslı konvensiya planlarının tətbiqi nəticəsində 2009-cu ildə əsas Siyahıya bərpa olunub. Bu misal göstəriri ki, siyasi iradə və sistemli idarəetmə mədəni irsi yenidən qorunmağa qaytara bilər [6]. Ölkəmiz həmçinin UNESCO-nun təhsil, elm və mədəniyyət qurumlarında fəal iştirak edir; 2019-cu ildə Bakıda keçirilən Ümumdünya İrs Komitəsinin sessiyası və 2025-2029-cu illərə namizədlik Turizmin beynəlxalq konteksdə yerli irsin qorunmasına verdiyi dəyəri göstərir [6].

Qeyri-maddi irsin qorunması da turizm sektoru üçün əhəmiyyət daşıyır. Belə ki, UNESCO-nun qeyri-maddi irs siyahısında Azərbaycanın muğamı (2008), aşıq sənəti (2009) kimi musiqi irsi nümunələri ilə yanaşı, Novruz bayramı, xalça toxuma, tar və kamança alətləri, pəhləvanlıq mədəniyyəti və çay mədəniyyəti kimi ənənələr də yer alıb [10]. Belə irs elementləri turistlər üçün unikal təcrübədir, eyni zamanda onları qorumaq milli mədəniyyətimizin davamlılığını təmin edir. Dövlət səviyyəsində təhsil-tədris və sərgilər vasitəsiylə xalqın mədəni irs məsələlərinə diqqəti artırılır, sərnişinlər isə bu irsin tarixi və əhəmiyyəti ilə tanış edilirlər.

Azərbaycanda yeni turizm növləri inkişaf etdirilərkən ekoloji və mədəni faktorlar nəzərə alınır. Xüsusilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə eko-turizm və etno-turizm imkanları araşdırılır. Ekspertlər qeyd edirlər ki, davamlı turizmin təşkili zamanı təbii və mədəni irs bərabər prioritetlərlə qorunmalıdır. Belə yanaşmalar ətraf mühütin, yerli adət-ənənələrin və mədəni irs nümunələrinin qorunmasını hədəfləyir. Bu məqsədlə Ağdam və digər şəhərlərdə turizm layihələri planlaşdırarkən tarixi-mədəni abidələrin bərpa proqramları, turizm marşurutlarında yerli sənətkarlığın təbliği və kənd təsərrüfatı mədəniyyətinin qorunması kimi vacib addımlar atılır. Eyni zamanda, turizmin regional mədəni irsin inkişafına töhvəsi də mütləq nəzərə alınır.

Şəki Xan Sarayı, Qobustandakı qayaüstü rəsm əsərləri, habelə milli kulinariya və xalçaçılıq kimi sahələr beynəlxalq turistlərə tanıdılır. Turizm agentlikləri yeni maşurutlar hazırlayarkən yerli rəhbərlik və mühafizə

müəssisələri ilə əməkdaşlıq edir, turist axınını idarə etmək üçün məhdudiyyətlər tətbiq olunur. Beləliklə, cəmiyyətin davamlı rifahını təmin etmək üçün turizm sahəsi mədəni irsin qorunması istiqamətində bir sıra imkanlar və çətinliklərlə üzləşir.

Bir tərəfdən turizm layihələri mədəni abidələrin bərpası üçün maliyyə mənbələri yaradır və bu dəyərlərin ictimaiyyətə tanıdılmasını gücləndirir [1]. Bazar qanunları çərçivəsində turizm şirkətləri bərpa və mühafizə işlərinə vəsait yatırır, müasir texnologiyalardan istifadə edilir. Bu texnologiyalara virtual turlar, audio bələdçilər kimi vasitələr aiddir.

Digər tərəfdən isə kütləvi turizm irs obyektlərinə yük salır. Məsələn, İtaliya nümunəsində olduğu kimi, həddindən artıq turist axını və böyük gəmi turları tarixi mərkəzlərin sturukturuna zərər verə bilir.

Pandemiya dövründə beynəlxalq turizmin dayanması yerli turizm infrastrukturuna ciddi təsir göstərsə də, bərpa prosesi irsi daha da məsuliyyətli idarə etmə ehtiyacını ortaya qoydu. Bunun üçün beynəlxalq təcrübədə vurğulandığı kimi, turizmi ekoloji və mədəni davamlılıq prinsipləri əsasında formaladırmaq vacibdir.

Bir çox araşdırmalar regionun turizm potensialını bərabər-dayanıqlı inkişafla bağlı olduğunu müəyyənləşdirir.. Məsələn, son araşdırmalar Cənubi Qafqaz ölkələrində (Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan) davamlı turizmin inkişafı ilə Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (BMT SDG) arasında əlaqələri təhlil edib. Bu tədqiqatlar da göstərir ki, Azərbaycan üçün xüsusilə su ehtiyyatlarının idarə olunması və ekoloji turizm növlərinin təşviqi çox aktualdır. Eyni zamanda bölgələrarası əməkdaşlıq və dövlətlərin özünəməxsus strategiyalarının həyata keçirilməsi də vacibdir [5].

Ümumiyyətlə, eksperimental nəticələr göstərir ki, mədəni irsə əsaslanan turizm layihələri sosial-iqtisadi inkişafa təşviq edir və yerli icmaların rifahını yaxşılaşdırır. Bu baxımdan, beynəlxalq təşkilatlar və alimlər davamlı turizmin qurulmasında mədəni irsin qorunmasını əsas zəruriyyət hesab edirlər.

Nəticədə, beynəlxalq turizmdə mədəni irsin qorunması həm ölkədaxili, həm də qlobal səviyyədə vahid strategiya tələb edən çoxcəhətli məsələdir. Təcrübədən də görünür ki, bu məqsədə nail olmaq üçün inteqrasiya olunmuş idarəetmə tətbiq olunmalı, dövlət və yerli orqanları əhatə edən mühafizə təşkil edilməli, təhsil və turizmi əlaqələndirən planlar işlənib hazırlamalıdır. UNESCO və ICOMS-un tövsiyə etdiyi kimi, mədəni irsi qorumaq üçün məsuliyyətli turizm idarəçiliyi prinsipləri tətbiq edilməlidir [2, 6].

- Əhali iştirakçılığı: Yerlilərin layihə qərarlarında aktiv rolu təmin edilməli onların mədəni ənənələrinin yaşadılmasına şərait yaradılmalıdır. Bu, turizmdən əldə olunan gəlirin yerli cəmiyyətlərə qaytarılması ilə nəticələnir [3].
- Maarifləndirmə və təbliğat: Turistlər və sakinlər üçün mədəni irsin dəyəri barədə təbliğat proqramları hazırlanmalıdır. Həmçinin, daim araşdırmalar aparılaraq turizmin mənfi təsirləri nəzarətdə saxlanmalı, irsin qorunması texnologiyaları tətbiq olunmalıdır
- Beynəlxalq əməkdaşlıq: UNESCO konversiyaları və icmaları milli səviyyədə həyata keçirmək üçün dövlətlər arasında bilik və təcrübə mübadiləsi olduqca vacibdir. UNESCO proqramlarında iştirak və beynəlxalq sərgilər bu məqsədə xidmət edir.

Bu tədbirlər birlikdə mədəni irsin canlı yaddaş daşıyıcısı kimi qorunmasına nail olmağa imkan verəcəkdir. Azərbaycan nümunəsində görüldüyü kimi, sistemli qorunma və dünyaya açılan turizm bir-birini tamamlayır. Mədəni irsi qorumaq həm milli kimliyi gücləndirir, həm də ölkəmizin qeyri-neft sektorna dayanıqlı inkişaf üçün yeni investisiyalar cəlb edir [3].

Son dövrlərdə müxtəlif ölkələr mədəni irsin qorunması ilə turizmin inkişafını tarazlaşdırmaq üçün praktiki siyasət tədbirləri görür. UNESCO-nun hesaplarına görə, turistlərin təxminən 40%-I məkan seçərkən mədəni cazibə obyektlərinə üstünlük verir [9]. Bu səbəbdən turist axınının idarə edilməsi (daşıma qabiliyyəti, zonalaşdırma, giriş haqları) məsələnin mərkəzindədir [4]. Dünya İrs Komitəsinin qərarlarında turizmin təzyiqi şəraitində irs obyektlərinin daşıma qabiliyyətinin öyrənilməsi və əldə olunan nəticələr əsasında planlaşdırma tədbirlərinin həyata keçirilməsi tövsiyə olunur [7]. Belə yanaşma həddən artıq

ziyarətçi yükünü azaldaraq qoruma üçün əlavə maliyyə mənbələri yaradır. Məsələn, 2024-cü ildə Azərbaycanın turizm sektoru 7,8 milyard manat (təqribən ÜDM-in 8%) gəlir əldə edib [13]. Əldə olunan vəsaitlərin bir qisminin mədəni irsin bərpasına və yerli icmalara fayda kimi qaytarılması vacibdir. ICOMOS-a görə, turizm gəlirləri şəffaf,ədalətli şəkildə toplanaraq yerli cəmiyyətlərə çatdırılmalıdır [4].

Əhalinin iştirakçılığı isə turizm gəlirlərinin ədalətli bölüşdürülməsi və irsin qorunmasında əsas amildir. Turizm layihələrinin planlanmasında yerli əhalinin əsl səlahiyyətə malik tərəfdaşa çevrilməsi, onların mədəni irsə sahibliyinin gücləndirilməsi önəmlidir [4]. Tədqiqatlar göstərir ki, yerlilərin turizmdən əldə etdiyi gəlir onların bu sahəni dəstəkləməsinə müsbət təsir edir. Buna görə əməkdaşlıq səviyyəsinin artırılması və gəlir paylaşımı mexanizimlərinin ədalətli qurulması vacib hesab olunur.

Texnoloji və interpretiv vasitələr irsə fiziki təzyiqi azaltmaq üçün geniş tətbiq olunmalıdır. Virtual gəzintilər, 3D modelləşdirmə, audio-video bələdçi proqramlar və interaktiv eksponatlar turist təcrübəsini zənginləşdirərkən həsas abidələrə fiziki ziyan vurulmasının qarşısını alır [8]. UNESCO nümunəsində olduğu kimi bəzi qiymətli abidələr ziyarətçilər üçün əraziyə girişi məhdudlaşdırmaq məqsədilə mərkəzlərdə təqdim olunur, həmçinin internet üzərindən rəqəmsal ekskursiyalar təklif edilir [8]. Bu təcrübə həm maarifləndirmə, həm də irsin qorunması baxımından üstünlük təşkil edir.

Nəhayət, mədəni turizmin idarə edilməsi Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri və beynəlxalq əməkdaşlıq kontekstində aparılmalıdır. Beləliklə, milli strategiyalarda turizm və irs qorunması eyni sənəd çərçivəsində planlaşdırılmalı, yerli və beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlıq gücləndirilməlidir. Məsələn, UNESCO və ICOMOS şəbəkələri dünya üzrə təcrübə mübadiləsi üçün platforma rolunu oynayır. Bu cür inteqrə edilmiş yanaşma mədəni irsin qorunmasını və turizmin dayanıqlı inkişafını təmin edir və beləliklə turizmin iqtisadi, sosial və mədəni töhfəsini optimallaşdırır. Bu yanaşma həm mədəni irsin qorunmasına, həm də turizmin davamlılığının təmin edilməsinə xidmət edir.

Nəticə

Aparılan təhlillər göstərir ki, beynəlxalq turizmdə mədəni irsin qorunması davamlı inkişafın mühüm istiqamətlərindən biridir. Mədəni irs, yalnız keçmişin yadigarı deyil, eyni zamanda cəmiyyətlərin sosial, iqtisadi və mədəni inkişafına təsir göstərən strateji resursdur. Turizm vasitəsilə mədəni irsin tanıdılması bu dəyərlərin qorunmasına marağı artırır, yerli icmaların mədəni identikliyini gücləndirir və regional inkişaf üçün yeni imkanlar yaradır.

Beynəlxalq təcrübə, xüsusilə beynəlxalq təşkilatların qəbul etdiyi konvensiyalar və xartiyalar göstərir ki, mədəni irsin qorunması yalnız mühafizə tədbirləri ilə deyil, həm də məsuliyyətli və davamlı turizm idarəçiliyi ilə təmin edilə bilər. Bu baxımdan, turizm layihələrinin planlaşdırılmasında ekoloji və mədəni faktorların nəzərə alınması, yerli icmaların prosesə cəlb edilməsi və beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan nümunəsi də sübut edir ki, zəngin maddi və qeyri-maddi mədəni irs turizmin inkişafında böyük rol oynayır. UNESCO siyahısına daxil edilmiş abidələr, milli ənənələr və folklor nümunələri ölkənin turizm potensialını artırmaqla yanaşı, mədəni irsin qorunmasına da töhfə verir. Bununla yanaşı, turizm fəaliyyətinin düzgün idarə olunması, müasir texnologiyaların tətbiqi və maarifləndirici proqramların həyata keçirilməsi irsin gələcək nəsillərə ötürülməsini təmin edir.

Nəticə etibarilə, mədəni irsin qorunması və turizmin inkişafı bir-birini tamamlayan proseslərdir. Davamlı turizm prinsiplərinə əsaslanan siyasət və strategiyalar tətbiq edildikdə həm mədəni irsin qorunması, həm də ölkələrin sosial-iqtisadi inkişafı üçün uzunmüddətli və sabit nəticələr əldə etmək mümkündür.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Bakarova Z.L., Shamardak A.V. Tourism as a factor in the preservation of the cultural heritage of the Russian Federation. Regional and Sectoral Economics, 2024;(5):117–123.
2. Gowen M., Maclaren F., Martínez C., Smith-Christensen C. ICOMOS Charters

on cultural tourism throughout the 50 years of the UNESCO World Heritage Convention. Restauro Archeologico, 2023;30(1):60–65.
3. Həsənova N., Əliyev E., Yaqubova A., Hüseynova S., İsmayılova G., İmanova İ., et al. Mədəni irs və yerli mədəniyyətlərin turizmin inkişafında rolu. “Kəşgarlı Mahmud” II Beynəlxalq Elmi Konqresinin Materialları, Bakı. 2024.
4. ICOMOS. International Cultural Heritage Tourism Charter. The Amsterdam Declaration 2023. ICOMOS. 2022.
5. Martins F., Sitchinava T., Keryan T., Mitrofanenko A., Stefanelli N., Guigoz Y. Sustainable tourism and SDGs in the South Caucasus. Sustainable Development, 2025;33(4):4867–4883.
6. UNESCO Azərbaycan. UNESCO-da Azərbaycanın mədəni irs abidələrini qorumasından danışılıb. UNESCO Azərbaycan Milli Komissiyası Xəbərləri. 2025.
7. UNESCO World Heritage Centre. Decision 44 COM 7B.98: Ha Long Bay (Viet Nam) - Cat Ba Archipelago. UNESCO. 2021.
8. UNESCO World Heritage Centre. (n.d.). Guide 8: Adding value through products, experiences and services. UNESCO World Heritage Centre.
9. UNESCO. (). Bringing cultural tourism back in the game. UNESCO. 1 March, 2021.
10. UNESCO. Azerbaijan – UNESCO Intangible Cultural Heritage. UNESCO website. 2023.
11. UNESCO. Cultural heritage: 7 successes of UNESCO’s preservation work. UNESCO website. 2023.
12. Whyte B., Hood T. White B. (eds), Cultural and Heritage Tourism: A Handbook for Community Champions, Ottawa: Federal Provincial Territorial Ministers of Culture and Heritage. 2024.
13. World Travel & Tourism Council. Azerbaijan’s Travel & Tourism Sector Set for Strong Growth in 2025. 1- June, 2025.

Khanim Teymurshah BAKHSHIYEVA
Master’s student at Western Caspian University

SOME ASPECTS OF CULTURAL HERITAGE PRESERVATION IN INTERNATIONAL TOURISM

Summary

The conducted research analyzes the importance of preserving cultural heritage in the context of tourism at international and national levels. International frameworks, particularly conventions adopted by UNESCO and recommendations from specialized agencies, emphasize the necessity of linking both the preservation of cultural heritage and responsible tourism management. As a practical example, the successful relocation of the Abu Simbel temples during the construction of the Aswan High Dam is presented, proving that economic development and cultural conservation do not contradict each other. Restrictions applied against mass tourism in Europe (e.g., Venice) demonstrate the importance of specific policies in heritage preservation. In the context of Azerbaijan, integrated management, community participation, and international cooperation have been identified as key recommendations for the protection of both tangible and intangible heritage (e.g., Sheki, Hyrcan Forests, etc.). Consequently, when strategies based on sustainable tourism principles are implemented, the protection of both cultural heritage and regional economic development can be ensured.

Keywords: cultural heritage, international tourism, cultural tourism, heritage preservation, intangible heritage.

Ханум Теймуршах БАХШИЕВА
Западно-Каспийский Университет, магистрант

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СОХРАНЕНИЯ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ В МЕЖДУНАРОДНОМ ТУРИЗМЕ

Резюме

Проведенное исследование анализирует важность сохранения культурного наследия в контексте туризма на международном и национальном уровнях. Международные структуры, в частности конвенции, принятые ЮНЕСКО, и рекомендации специализированных учреждений, подчеркивают необходимость сочетания охраны культурного наследия с ответственным управлением туризмом. В качестве практического примера приводится успешный перенос памятников храмов Абу-Симбел во время строительства Асуанского водохранилища, что доказывает отсутствие противоречия между экономическим развитием и культурной защитой. Ограничения, применяемые против массового туризма в Европе (например, в Венеции), демонстрируют важность специфических политик в сохранении наследия. В контексте Азербайджана в качестве основных рекомендаций по сохранению как материального, так и нематериального наследия (например, Шеки, Гирканские леса и т.д.) определены интегрированное управление, участие общин и международное сотрудничество. В конечном итоге, при применении стратегий, основанных на принципах устойчивого туризма, может быть обеспечена защита как культурного наследия, так и регионального экономического развития.

Ключевые слова: культурное наследие, международный туризм, культурный туризм, сохранение наследия, нематериальное наследие.

Daxil olub: 13.03.2026